

Nr 6.

Ankom till riksdagens kansli den 21 april 1933 kl. 11 f. m.

Andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande, nr 6, i anledning av väckt motion angående utredning rörande vissa trustartade företag.

I en inom andra kammaren väckt och till dess fjärde tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 397, har herr Wallén hemställt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning enligt lagen om undersökning av monopolistiska företag eller på annat sätt rörande trustartade företag, som genom illojal konkurrens hota den enskilda handels och hantverkets bestånd och utveckling.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har i vederbörlig ordning inhämtat yttrande över motionen av *kommerskollegium*, varjämte yttranden i frågan införskaffats — antingen direkt av utskottet eller av *kommerskollegium* — från *handelskamrarna i Stockholm, Göteborg och Malmö, Kooperativa förbundets styrelse, Sveriges köpmannaförbund och styrelsen för Sveriges hantverksorganisation*.

Kommerskollegium framhåller, att den i motionen återopade lagen den 18 juni 1925 om undersökning angående monopolistiska företag och sammanslutningar icke torde vara tillämplig på de fall, som i motionen åsyftas, varför densamma avstyrkes i vad den avser en framställning till Kungl. Maj:t om undersökning enligt nämnda lag.

Kommerskollegium anför vidare, att, i händelse uppgiften i motionen att de avsedda företagen bedreve "illojal konkurrens" skulle vara med verkliga förhållandet överensstämmande, vederbörande organisationer ej torde underlåta att begagna de lagliga möjligheter att beivra ett sådant förfarande, som gällande lagstiftning mot illojal konkurrens erbjöde. Beträffande den i motionen berörda frågan om inskränkning i näringsfrihetslagstiftningen i anslutning till vad i sådant avseende gäller i Norge, hänvisar *kommerskollegium* till sina utlåtanden den 24 oktober 1928 med riktlinjer för revision av näringsfrihetsförordningen och den 6 juni 1931 över utkast till näringslag m. m., i vilka utlåtanden kollegium ställt sig avvisande till tanken på något principiellt avsteg från den hittills gällande grundsatsen om handels frihet såväl i avseende å verksamhetsområde som kundkrets. *Kommerskollegium* avstyrker därför motionen även i övrigt.

Stockholms handelskammare anför bland annat, att, då fri näringsutövning rådde här i landet och enhetsprisaffärernas försäljningssätt icke kunde anses strida mot gällande lag rörande illojal konkurrens, handelskammaren icke kunde finna, att några bärande skäl förebragts för ett ingripande härutinnan från det allmännas sida. Icke heller förefunnos några formella förutsättningar för

ett ingripande enligt trustlagen, vilken måste anses hava tillkommit för att skydda konsumenterna mot ett konstlat uppdrivande av prisnivån. Något dylikt förfarande föreläge icke. Ej heller syntes någon utredning "på annat sätt" vara av omständigheterna påkallad.

Handelskammaren i Göteborg anför bland annat, att det i motionen icke hade antytts och långt mindre gjorts troligt, att företag av monopolistisk natur förefunnes inom det verksamhetsområde, som vore föremål för motionen, och handelskammaren hade sig icke heller bekant, att något enskilt eller truststartat företag inom handelsområde funnes inom riket, som kunde antagas hava en monopolistisk natur. Anledning torde därför ej föreligga för någon undersökning enligt den i motionen åberopade lagen. Ej heller något illojalt förfarande torde föreligga från de avsedda företagens sida. I själva verket syntes motiönären åsyfta en förändring av gällande näringsfrihetsförordning, i vad denna avsåge upprättandet av filialer och möjligen även villkoren för rätt att driva handel. Skulle så vara syftemålet syntes en undersökning vara överflödig vid det förhållandet, att denna lag nyligen varit föremål för undersökning.

Även *Skånes handelskammare* uttalar, att trustlagens tillämpning i förevarande fall icke kunde påkallas. Därjämte anför handelskammaren bland annat, att ifrågavarande affärsföretag genom arten och omfattningen av sin rörelse väl kunde äga möjlighet att på begränsade områden framkalla en omläggning av varudistributionen och en rubbning av handelsorganisation. Men därmed vore dock icke sagt, att enhetsprisaffärernas verksamhet kunde stämplas såsom affärsmässigt osund, och ett dylikt påstående torde ej heller med fog kunna göras gällande. Skulle likväl kunna påvisas, att enhetsprisaffärerna i sin rörelse gjorde sig skyldiga till illojala, fast nu icke straffbara affärsmetoder, torde emellertid ett därav betingat offentligt ingripande icke böra riktas mot affärerna såsom sådana utan mot det eller de illojala tillvägagångssätt, som sålunda blivit påvisade. Även ur dessa synpunkter måste handelskammaren därför avstyrka den ifrågasatta utredningen.

Kooperativa förbundets styrelse anser på anförda skäl, att de hittillsvarande erfarenheterna av enhetsprisaffärerna icke påkallade något ingripande enligt 1925 års trustlag eller ett vidareutbyggande av denna lagstiftning. Förhållandena inom handeln och näringslivet vore dock i övrigt sådana, att det alltjämt föreläge starka skäl att vaksamt följa utvecklingen. Det vore allmänt känt, att monopolisering i olika former förekomme inom såväl handel som industri samt att under de senaste årtiondena flera flagranta maktmissbruk från monopolföretags eller monopolistiska sammanslutningars sida förekommit. En genom det allmännas mellankomst åvägabragt större offentlighet över monopolväsendet skulle förvisso medföra, att den hos monopolorganisationerna eljest närliggande frestelsen att missbruka monopolställningen rätt kraftigt dämpades. Förbundet hade vid flera tillfällen tagit till orda för en sådan utvidgning av lagstiftningen rörande monopolväsendet och hade även tidigare fäst Kungl. Maj:ts uppmärksamhet på denna angelägenhet.

Sveriges köpmannaförbund framhåller vissa risker förenade med uppkomsten av omfattande s. k. mångfilialföretag, men anför samtidigt, att de åtgärder, som måste vidtagas för att hävda den s. k. privata handeln, väsentligen måste ankomma på näringsutövarna, köpmännen själva. Genom sina sammanslutningar kunde dessa i viss utsträckning skapa den nödvändiga motvikten till de stora mångfilialföretagen. Detta skedde genom direkt positiva åtgärder för

yrkesundervisning, butikskulturens höjande, rationalisering av inköpen etc. ävensom genom motarbetande av illojal konkurrens samt genom försvarsåtgärder mot de stora företagen. Det vore även svårt att direkt angiva, vad som i en så ömtålig och omfattande fråga kunde vinnas genom särskild lagstiftning. Den enda framkomliga vägen torde vara att genom den av motionären föreslagna utredningen söka erhålla en bättre överblick av läget och de förhållanden, som uppstått genom de nya företagsformerna. Förbundet ville därför på intet sätt motsätta sig en sådan utredning utan funne, att många skäl talade för densamma.

Styrelsen för Sveriges hantverksorganisation tillstyrker motionen under framhållande av "dels de otvivelaktigt konstaterade skador, som de, ur hantverkets synpunkt, i motionen anförda missförhållandena åstadkomma, dels också nödvändigheten av att skyndsammaste åtgärder av statsmakterna vidtagas till skydd för det allt mer och mer betryckta hantverket mot den illojala konkurrens, som bedrives".

Den föreliggande motionen riktar sig mot en viss art av företag på detaljhandels område, vilka företag av motionären benämnas trustartade och som genom illojal konkurrens skulle hota den enskilda handels och hantverkets bestånd och utveckling. Av motiveringen att döma torde emellertid de avsedda företagen lämpligare bära betecknas som mångfilialföretag. I varje fall synes det utskottet uppenbart, att förutsättningar saknas för ett ingripande gentemot dessa företag enligt 1925 års lag angående monopolistiska företag, vilket även framhållits i flertalet av de över motionen avgivna yttrandena. Ej heller har det i motionen visats eller ens gjorts troligt, att ifrågavarande företag bedriva "illojal konkurrens" i den bemärkelse, som skäligen bör kunna inläggas i detta uttryck. Utskottet.

Skulle emellertid motionären med det i motionen anförda avse några särskilda monopolistiska företag, trots att detta icke blivit på något sätt utsagt i motionen, må erinras, att framställning om undersökning enligt ovannämnda lag av dylikt företag kan göras direkt till Kungl. Maj:t av den, som önskar, att en sådan undersökning skall komma till stånd. En befogad framställning på detta område lär icke kunna av Kungl. Maj:t avvisas, från vilket håll framställningen än göres. I de fall, då illojal konkurrens bedrives, äger vidare en var, som därav drabbas, att genom anmälan till åtal åstadkomma rättelse. I båda nu anförda hänseenden är en hänvändelse till Kungl. Maj:t från riksdagens sida alltså icke betingad.

Såvitt utskottet kunnat finna, torde motionen egentligen åsyfta ett införande i gällande näringsfrihetslagstiftning av restriktioner med avseende på rätten att öppna filialer. Redan av formella skäl torde det emellertid vara uteslutet att med utgångspunkt från den föreliggande motionen till behandling upptaga detta spörsmål, varjämte utskottet får erinra, att frågan om en revision av nämnda lagstiftning varit föremål för ingående överväganden så sent som

åren 1931 och 1932, men att någon inskränkning av nu antydd art därvid icke ansetts böra ifrågasättas.

Utskottet får därför med stöd av det anförda hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 4 april 1933.

På utskottets vägnar:

ELOF LINDBERG.

Närvarande: Herrar *Lindberg* i Umeå, *Landgren*, *Falk*, *Frankenberg*, *Näslund*, *Jonsson* i Haverö, *Hansson* i Hönö, *Larsson* i Hede; *Beck* och *Gustafsson* i Välsnäs.
